

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
А288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025
ISBN 978—966—419—456—0

МЕХАНІЗМ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Система безоплатної правничої допомоги в Україні є основою правової рівності, однак її якість прямо впливає на реальний доступ до правосуддя. В умовах воєнного стану, зростання кількості звернень і кадрової нестабільності значно ускладнюється забезпечення фахового супроводу. Контроль якості — це не лише інструмент перевірки, а засіб втримання стандартів у змінному середовищі. Йдеться не про формальне дотримання процедури, а про спроможність системи забезпечити людині ефективне представництво. Саме звідси постає потреба в переосмисленні наявних механізмів: вони мають фіксувати не лише строки й документи, а й результат. Моніторинг, peer review, стандарти, канали зв'язку з клієнтом — усе це потребує синхронізації, технічного посилення моделі. В сучасних умовах це питання не лише правової практики, а й стійкості самої державної інфраструктури.

Наявна система контролю якості орієнтована на звітність, але не охоплює повноцінної оцінки змісту правничого втручання. Правильність дій адвоката ще не означає ефективності. Формальна відповідність вимогам маскує ситуації, де клієнт не отримує реального захисту. Водночас peer review не має сталої інституціональної ваги, а зворотний зв'язок від клієнтів слабо інтегрований у механізм ухвалення висновків. Цифрові рішення практично не використовуються — дані збираються вручну, канали комунікації між регіональними центрами залишаються розрізненими. Контроль зводиться до фіксації процедурних кроків, але не верифікує, чи були вони змістовно виправданими. У підсумку — структура виглядає завершеною на рівні нормативів, але не функціонує як жива система професійного аналізу. Саме тут формується потреба зміни: від аудиту документа до діагностики професійної поведінки.

Механізм контролю якості надання безоплатної правничої допомоги в Україні функціонує як багаторівнева, динамічна та нормативно врегульована система з чітко окресленими процедурами, суб'єктами та методами фіксації й перевірки правничої діяльності. Її центральною віссю є Закон України «Про безоплатну правничу допомогу» № 3460-VI, який не лише декларує право на безоплатну правову підтримку[1], а й розгортає складну інституційну модель забезпечення та гарантування її якісного надання. Координаційний центр з

надання правової допомоги, утворений як державна установа в системі Міністерства юстиції України, є ключовим органом, уповноваженим на організаційне забезпечення роботи мережі регіональних і місцевих центрів з надання БВПД, методичне регулювання діяльності адвокатів, розроблення стандартів та здійснення моніторингу практик правничої допомоги. Координаційний центр виступає не лише адміністратором системи, а й аналітичним вузлом, відповідальним за стратегічну розбудову інфраструктури правничої підтримки, у тому числі за рахунок міжнародного партнерства, що дозволяє запроваджувати інструменти зовнішнього оцінювання, оновлювати підходи до підвищення кваліфікації правників, адаптувати процедурні моделі до сучасних викликів.

Оцінка якості діяльності адвокатів БПД передбачає двокомпонентну модель: інституційний моніторинг центрів БВПД, а також незалежне експертне оцінювання через Комісії з оцінювання якості правничої допомоги. Ці комісії функціонують на підставі положення, затвердженого Радою адвокатів України, а їхня діяльність охоплює аналіз практичних матеріалів, поданих регіональними центрами, перевірку відповідності дій адвоката положенням Стандартів, формування висновків із рекомендаціями щодо підвищення якості, а в разі наявності підстав — ініціювання дисциплінарних проваджень.

Таким чином, контроль якості адвокатської роботи у системі БВПД не є автоматизованою перевіркою формальних ознак — це складна процедура, яка поєднує нормативну фіксацію дій з фаховим, контекстуальним аналізом ефективності правничого втручання.

Процедура моніторингу не зводиться лише до ситуацій, коли надходить скарга. Система передбачає плановий контроль — регулярне оцінювання адвокатської діяльності на основі періодичних форм звітності, визначених у додатках до Стандартів. Ці форми включають акти приймання-передачі правових послуг, письмові звіти адвоката, копії ключових процесуальних документів, що дає змогу регіональному центру оцінити своєчасність і повноту виконаних дій без потреби в ініціюванні окремої перевірки. Такий моніторинг є внутрішнім інструментом превентивного контролю, що дозволяє фіксувати відхилення на ранніх стадіях, своєчасно коригувати роботу адвокатів, проводити індивідуальні консультації або направляти на підвищення кваліфікації. Особливу цінність у цій системі становить фаховий огляд — *peer review* — форма експертної оцінки, яка виконується досвідченими правниками, відібраними з урахуванням фахового профілю і попереднього досвіду надання БВПД. *Peer review* дозволяє оцінювати не лише відповідність формальним вимогам, а й якісну складову адвокатської роботи — обґрунтованість обраної правової стратегії, етичність поведінки адвоката, об'єктивність у трактуванні

фактів, здатність представляти інтереси клієнта в умовах багатоскладової процесуальної ситуації. Такий підхід дозволяє зберігати баланс між стандартизованою оцінкою і гнучкістю, необхідною у складних правових кейсах. Інфраструктура контролю якості включає й спеціальні канали зворотного зв'язку — інструменти прямої комунікації клієнта з системою БПД. Звернення клієнтів можуть бути подані як особисто у центрах, так і через телефонну гарячу лінію або шляхом онлайн-звернення через офіційні платформи. Усі звернення фіксуються, маркуються за категоріями, реєструються в електронній базі та передаються до відповідального підрозділу для первинної оцінки та реагування. Якщо зміст звернення дозволяє ідентифікувати адвоката та факт правничого представництва, центр ініціює перевірку за контрактом з адвокатом, яка може включати запит пояснень, додаткову звітність, тимчасове призупинення нових доручень.

Чинна модель контролю якості безоплатної правничої допомоги перебуває на етапі функціональної стагнації: вона справляє враження цілісної, однак не виконує повною мірою завдання діагностики реального стану правничої підтримки.

Крім того, реєстр review повинен функціонувати як окрема процедура з гарантованою участю адвокатів, які мають не менш як 5 років досвіду у відповідній галузі. Оцінювання має відбуватись із доступом до всієї справи: аудіозаписів засідань, листування, доказової бази, а не лише за формальними звітами. Слід запровадити двоступеневу модель контролю: первинне оцінювання — регіональним центром, вторинне — незалежною міжрегіональною групою з правників, не дотичних до конфлікту. Лише так можна говорити про реальну об'єктивність у висновках щодо якості.

Список використаної літератури

1. Про безоплатну правничу допомогу: Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3460-17> (дата звернення: 09.10.2025).

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії в галузі права **Синицин Павло Миколайович**